

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Lapsen oikeudet lastensuojelussa

- 19.5.2021 Virve Toivonen, VT, professori (ma)

Taustalla olevat tutkimukset

- *Lastensuojelulain uudistus 2008*: Huostaanottoasiat hallinto-oikeuksissa. Tutkimus tahdonvastaisten huostaanottojen päätöksentekomenettelystä (2012).
- Lapsen etu ja osallisuus hallinto-oikeuksien päätöksissä (2014).
- Lapsen oikeudet ja oikeusturva. Lastensuojeluasiat hallinto-oikeuksissa (2017).
- ”Haluaa kotiin äidin luo”: Erimielisyydet ja lapsen etu huostaanoton jatkamista koskevissa valituksissa ja hallinto-oikeuden ratkaisuisa (Pösö, Toivonen, Kalliomaa-Puha 2019).
- Ammattilaisten yhteistyö huostaanottoasioissa (Toivonen, Kalliomaa-Puha, Muhonen, Haarala-Muhonen 2019). Ks. Myös Fagerlund –Toivonen 2021.

Law in books – law in action

- **Lapsi on oikeussubjekti (oikeuskelpoinen):**
- Lapsella on lähtökohtaisesti täysin sama perus- ja ihmisoikeussuoja kuin aikuisillakin.
- Lisäksi lapsilla on haavoittuvasta ja riippuvaisesta asemastaan johtuvia erityisiä oikeuksia, joita aikuisilla ei enää ole (esim. oikeus erityiseen suojeluun, oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan, lapsen edun ensisijaisuus).
- **Käytännössä lapsen oikeuksien toteutuminen ei ole aina itsestään selvyy.**

Lapsen etu

Oikeudellisesti lapsen edussa on kyse siitä, että *kaikki lapselle laissa turvatut oikeudet toteutuvat.*

LSL 4.2 §: LSL:n tärkein, mutta alikäytetyin pykälä.

Osallisuus on erottamaton osa lapsen etua.

Osallisuus # itsemäärääminen/päätöksenteko:

- lapset erottavat osallisuuden ja päätöksenteon eivätkä useimmiten halua tehdäkseen päätöksiä.

Osallisuuden tasot

- 1) Osallistuminen => **konkreettinen** mahdollisuus vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon.
- 2) Osallisuus => laaja, lapsen **tunnepohjainen** kokemus siitä, että hän on mukana omaa elämäänsä koskevissa asioissa.
- 3) **Oikeus olla osallistumatta** on osa osallisuutta.
- 4) Oikeus siihen, että **näkemykset otetaan huomioon.**

**”Muistatteko lapsuudesta
yhtäkään kertaa, edes yhtä,
jolloin teitä ymmärrettiin?
Jolloin joku aikuinen
ymmärsi?”**

Peter Hoeg, Sinun silmiesi kautta.

Osallisuutta?

- PV: Tällainen tuli (näyttää hallinto-oikeudelta tullutta kirjettä ja ojentaa sen sosiaalityöntekijälle). Mikä tää on?
- S: Ahaa, tää on sellanen, kun joku on ilmeisesti vastustanut tätä huostaanottoa. Vastustitko sinä Ville silloin aikoinaan?
- V: Eeen. Äiti vastusti.
- PV: No eiks me sit mitään tähän kirjata?
- S: Kannattaa kirjoittaa, et vastustaako vai ei. Kyll ne haluaa mielellään siellä lapsen mielipiteen kuulla. Mut sä et siis vastustanut ja oot viihtynyt täällä (katsoo Villeä silmiin)?
- V: Joo.... (kaikki ovat hiljaa)
- PV: Sano nyt vaan. Oot sä viihtynyt?
- V: Oon.
- PV: No me kirjoitetaan jotain ja sit laitetaan, et viihtyy ja sä Ville laitat sit omat nimmarit, eiks vaan?
- V: Joo.

PV = perhekodin vetäjä, V = Ville, S = sosiaalityöntekijä

- **Petra Kouvonen (2013): Participatory Policies and Social Rights in Out-of-home Placement Services. Negotiated Agencies of Vulnerable Children.**

Ammattilaisten yhteistyö ja lainsäädännön rajat

- Hallinto on siiloutunutta, lasten ja perheiden hyvinvointi ei.
- Tehokasta ja toimivaa yhteistyötä estävät tiedon ja luottamuksen puute.
- Lainsäädäntö vs. hyvä tahto:
- Sami Mahkonen: Voidaanko lasta lailla suojella (1991), Eeva Valjakka: Vain lakiko lasta suojelee (2016).

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos!

uef.fi

